jamos buitinės keramikos šukės. Taip pat rasta XVII a. koklių, stiklo fragmentų. Atskirai paminėtinos penkios XVIII a. pabaigos monetos, rastos sulipusios į vieną ritinėlį. Dvi iš jų buvo Rusijos (Jekaterinos II grivinikai), trys – Lietuvos–Lenkijos Stanislovo Poniatovskio laikų monetos.

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų **Trakų g. 14** metu iškasti 5 šurfai, ištirtas 28 m^2 plotas. Nustatyta, kad 3,4–4,2 m storio kultūrinis sluoksnis yra gana vėlyvas ir supiltinis. Apie 2 m storio viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis susidarė XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje, kai buvo suformuotas iki dabartinių laikų išlikęs užstatymas. Šurfe 2 (sklypo P dalyje) rastas XVII a. datuojamo pastato pamatas. Tirtų šurfų kultūriniame sluoksnyje rasti 52 radiniai, daugiausia buitinės žiestinės keramikos fragmentai, datuotini XVI–XIX a. Taip pat rasta XVI a. pabaigos – XVII a. pirmosios pusės plokštinių koklių, dubeninių koklių ir stiklinių butelių fragmentų. Ateityje šiame sklype numatoma atlikti išsamesnius tyrinėjimus.

EXCAVATIONS AND FIELD EVALUATIONS IN VILNIUS

In 2006 excavations and field evaluations were conducted at various locations in Vilnius. A floor dating to the 16th – 1st half of the 17th century and the 18th century was found at Didžioji St. 25–4. Late 16th–17th century finds as well as 16th and 18th century coins were also discovered there. The remains of late 19th – early 20th century buildings and finds dating to the 16th–19th centuries were found at Pylimo St. 17. 16th–17th century and 18th–19th century finds were discovered in a mixed earth layer at Totorių St. 16 / 16–1. The remains of a mid-18th century brick building, a fragment of an earlier (17th century) pavement, and the remains of wooden well were discovered at Totorių St. 20. 17th–19th century finds (Fig. 1) and five late 18th century coins stuck together in a solid mass were also found. The foundation of a building dating to the 17th century as well as 16th–19th century finds were discovered at Trakų St. 14.

TYRINĖJIMAI ROTUŠĖS AIKŠTĖJE IR JOS PRIEIGOSE

Rytis JONAITIS

2006 m. LII MTS ekspedicija tęsė archeologinius tyrinėjimus Vilniaus senojo miesto vietoje, Rotušės aikštėje ir jos prieigose (žr. *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 363). Darbai susiję su Rotušės aikštės rekonstrukcija. Pirmiausia tirta Didžiosios g. atkarpa tarp Didžiosios g. 19 (kavinė „Amatininkų užeiga“) ir Etmonų g. Antruoju etapu tirta aikštės Š dalis tarp Stiklių–Savičiaus–Didžiosios g. sankirtos ir Didžiosios g. 12 (Šv. Nikolajaus cerkvė). Trečiuoju etapu pratęsti ūkinės duobės, atrastos 2005 m., tyrinėjimai.

Pirmiausia žvalgytas 7189 m^2 plotas. Buvo nukastas iki 70 cm storio viršutinis gruntas. Po asfalto danga gatvės atkarpoje tarp Didžiosios g. 19 ir Šiuolaikinio meno centro (Vokiečių g. 2/1) fiksuotas XIX a. akmenų grindinys. Po juo iki projektinio 70 cm gylio fiksuotas suardytas kultūrinis sluoksnis su paskirais XVI–XIX a. radiniais. Nukasus viršutinį horizontą, archeologiniai tyrinėjimai vyko vandentiekio, dujotiekio, elektros kabe-

1 pav. XVII a. grindinio fragmentas. *R. Jonaičio nuotr.*
Fig. 1. 17th century pavement fragment.

lio bei lietaus kanalizacijos tranšėjų vietose. Šių tyrinėjimų metu fiksuotas iki 50 cm storio suardytas kultūrinis sluoksnis. Virš įžemio fiksuotas 10–20 cm storio pilkos žemės sluoksnis su pavieniais gyvulių kaulais. Šio sluoksnio datavimas lieka neaiškus. Suardytame kultūriniame sluoksnyje aptiktos kelios geležinės medinio vandentiekio movos, plombos, monetos. Ties Didžiosios g. 19 namu aptiktas molio lęšis su gausiais plokštinių koklių fragmentais. Kokliai datuojami XVI–XVII a.

Antruoju etapu tyrinėjimai vyko Rotušės aikštės Š dalyje – „trikampyje“ tarp Stiklių, Savičiaus g. ir Šv. Nikolajaus cerkvės. Tirtas 663 m^2 plotas. Šių tyrinėjimų metu mechanizuotai nukastas 70 cm storio viršutinis horizontas, po kuriuo Didžiosios, Stiklių ir Savičiaus g. sankirtoje aptikti pamatų fragmentai. Paaiškėjo, kad tai – prekybos kioskų pamatų (aptiktų 2005 m.) tęsinys. Prie vieno iš šių pamatų fragmentų aptikti dviejų grindinių horizontai. Pirmasis grindinio horizontas,

2 pav. Zoomorfinis pakabukas „arkliukas“, rastas ant XV–XVI a. grindinio. *R. Jonaičio nuotr.*
Fig. 2. ‘Toy horse’ zoomorphic pendant found on the 15th–16th century pavement.

3 pav. Aleksandro pusgrašis, rastas virš XV–XVI a. grindinio. *R. Jonaičio nuotr.*
Fig. 3. Halfgroat of Alexander Jagiellon, which was found above the 15th–16th century pavement.

4 pav. XV a. Bendras druskos pirklių pastato pamatų vaizdas iš V pusės. *R. Jonaičio nuotr.*
Fig. 4. General image from the W of the foundations of the salt merchants' 15th century building.

datuojamas XVII a., grįstas iš vidutinio dydžio akmenų, jame buvo latakas (1 pav.). 20 cm giliau jo fiksuotas antrasis grindinys, grįstas iš smulkių akmenukų ir datuojamas XV–XVI a. Ant šio grindinio rastas zoomorfinis pakabukas (2 pav.), Aleksandro pusgrašis (3 pav.). Į V nuo minėtų grindinių, Stiklių–Savičiaus g. linijoje aptikti XV a. pastato pamatų fragmentai su rūsiais ir laiptine. Šis pastatas priklausė druskos pirkliams, buvo naudojamas iki XIX a., ne kartą remontuotas bei perstatytas. XVI a. prie XV a. pamatų pristatytas dar vienas rūsys (4 pav.) arčiau buvusios Kristaus Prisikėlimo cerkvės. Šis pastatas stovėjo Rotušės aikštės Š dalyje, logiškai ją užbaigdamas. Aikštė buvo taisyklingos trapecijos formos, ir savo forma niekuo nesiskyrė nuo daugelio to meto Vakarų Europos miestų aikščių. Už šio pastato Š kryptimi driekėsi turgaus aikštės „žuvies galas“, kuriame vyko prekyba žuvimi.

Trečiuoju etapu buvo tęsiami XVI a. antrosios pusės ūkinės duobės tyrinėjimai, papildę 2005 m. tyrimus. Ūkinės duobės sluoksnio storis buvo 2 m. Jos struktūrą sudarė juoda rie-

5 pav. Švininė paauksuota (?) plomba. Anglija (Vokiečių pirklių avantiūristų kampanija), XVI a. *R. Jonaičio nuotr.*
Fig. 5. Gilded (?) lead seal. England (A company of German merchant adventurers), 16th century.

bi žemė su skiedromis, kaulais, odos dirbinių fragmentais, keramika, plombomis (5 pav.), monetomis. Šiuo etapu ištirta apie 16 m^2.

Rotušės aikštės ir jos prieigų archeologiniai tyrinėjimai nėra baigti. Jie bus tęsiami 2007 m., kai bus ištirta Didžiosios g. atkarpa tarp Šv. Paraskevos (Piatnickos) ir Šv. Nikolajaus cerkvių bei aikštė priešais filharmonijos pastatą.

EXCAVATIONS IN TOWN HALL SQUARE AND ITS APPROACHES

In 2006 the excavation in Vilnius Town Hall Square and its approaches were continued. A 19th century stone pavement was recorded between Didžioji St. 19 and the Contemporary Art Centre. A disturbed cultural layer with individual 16th–19th century finds was recorded under it. A disturbed cultural layer 0.5 m thick was recorded at greater depths at the trench sites. Several iron couplings from wooden water pipes, seals, coins, and stove tile fragments were found in it. The fragments of kiosk foundations and two (17th and 15th–16th century) pavement (Fig. 1) levels were discovered between Stiklių and Savičiaus Sts. and St. Nicholas Orthodox Church. A zoomorphic pendant (Fig. 2) and a halfgroat (½ *grossus*) of Alexander Jagiellon (Fig. 3) were found there. Fragments of the foundation of a 15th century merchants' building with a basement and stairwell (Fig. 4) were found in line with Stiklių – Savičiaus Sts. The excavation of a storage pit from the 2nd half of the 16th century also continued. The layer in it was 2 m thick. Bones, leather fragments, pottery sherds, seals (Fig. 5), and coins were found in the pit.

TYRINĖJIMAI SUBAČIAUS G. 11

Rytis JONAITIS

2006 m. LII MTS vykdė archeologinius tyrinėjimus Vilniaus senojo miesto vietoje, Subačiaus g. 11. Tyrinėjimai vykdyti būsimo piligrimų viešbučio statybos vietoje. Anksčiau čia vykdytų archeologinių tyrinėjimų metu aptikti XIX a. pastatų pamatai, XIV–XV a. puodžiaus dirbtuvių ūkinė duobė su gausiais tam laikotarpiui būdingais buitinės bei statybinės keramikos fragmentais (žr. *LIIR*, f. 1, b. 1441; *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 247–249; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 403; *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 362).

Sklypas Subačiaus g. 11 priklauso stačiatikių Šv. Dvasios vienuolynui. Šioje vietoje pirmąją nedidelę medinę cerkvę stačiatikiai pasistatė 1596 m., gavę Zigmanto Vazos privilegiją. Prie cerkvės įsteigtas vyrų vienuolynas. Medinė cerkvė sudegė per 1610 m. Vilniaus gaisrą. Nauja mūrinė cerkvė pastatyta 1624–1638 m. Subūręs aplink save neprisijungusius prie unijos su Katalikų bažnyčia stačiatikius, vienuolynas su cerkve tapo pravoslavybės centru Vilniuje ir visoje Lietuvoje. Po 1749 m. gaisro cerkvė per 4 metus skubiai atstatyta. 1812 m. išdegė cerkvės mediniai įrenginiai. 1826 m. padaryti laiptai į rūsį, į kurį perkelti stačiatikių šventųjų Joano, Antono

1 pav. Kovos kirvis ir pentino žvaigždutė.
R. Jonaičio nuotr.
Fig. 1. Battle axe and a spur rowel.